

BRÁNA PRVNÍ

Koruny Páně dýmant nejdražší,
zářící klenot skromnosti
a pokory nejčistší,
pramen míru a věrnosti
a víry nejhlubší.

K němu oveček Jakubových tisíce spěchaly,
u něho své duše žíznící napájely
a jeho moudrosti zbožně naslouchaly.
Náš učitel a náš pán, muž božský a dokonalý,
Světlo věčné veškerému Izraeli,

svatý reb Šúlem z Belzu

kéž by nás jeho zásluhy na věky chránily

STARÁ, VELMI STARÁ je záračná rodina Rokachů, rabínů v Belzu. Otázku, zdali je jejich původ od krále Davida pravděpodobný, zde přetřásat nebudeme. V tom nám brání naše pevná chasidská víra. Jisté jest, že nositeli jména Rokach byli již někdy ve věku třináctém učením rabíni v Německu. Po přeslici jsou belzští Rokachové potomky pražského Velikého rabího Leva a neméně slavného Chachama Cevího z Amsterodamu. O tom není sporu.

Na cestu chasidismu vykročil však teprve praděd rabína nynějšího. Svatý reb Šúlem.

Reb Šúlem byl *hedvábný* človíček. Hedvábný? – Ano. Totiž nadmíru učený, dokonale zbožný a všemi ctnostmi bohatě obdařený, inu, vzácný, tuze vzácný človíček, hedvábný človíček. A *zádenr jingr mančik* – jinak to věru říci nelze.

Rabínem reb Šúlem být nechtěl. Proč? – Ze skromnosti; to se rozumí. Chtěl být docela obyčejným židem-obchodníkem. To arci mělo háček. Svatý reb Šúlem – nechtěl nás chránit Světlo jeho zásluh – měl totiž nadání nemalé. Pro učení a hloubání ovšem. Zdali však měl též obchodního ducha, není prokázáno. Dosud stále jen hloubal v talmudu, nyní bude obchodovat. Ale jakpak se to jen asi dělá? To právě Šúlem neví. Spolčil se tedy milý Šúlem s ještě jedním mladým mužem. Tenhle mladý muž byl obchodník na slovo vzatý, přitom však počestný a spolehlivý, zkrátka ideální společník.

Nejdříve však chtěli oba podnikavci vědět, co tomu řekne svatý *Jasnovidec*. Vždyť býval jejich učitelem. Putovali tedy k němu do Lublína.

je. Ale všichni učenci, které přiměla k hovoru, byli jejími argumenty poraženi, ať mluvili o čemkoliv. Zvěst o ní letěla světem.

Také reb Áron Mesiáš si přál takové pŕtky se zázračnou ženou.

Ach bylo vám to dopuštění, tahle disputace Mesiášova s ďáblem! Div že druh druh nespálili žehem svého dechu. Skály vyvraceli z kořenů moudrosti a vtípem a mleli jednu o druhou na moučku.

Nakonec se žena vytasila s otázkou, na kterou ani Mesiáš nedovedl odpovědět.

„Sama ti tedy odpovím. Ale je to veliké tajemství. Nikdo mimo nás dva nesmí je zvědět.“

Mesiáš nevěda, koho má před sebou, kázal, aby všichni přítomní opustili jizbu. Ani dítě nesmělo zůstat. O tak vznešené tajemství prý šlo!

Teprve když se za posledním zavřely dveře, poznal Mesiáš, že pochybil. V zápalu učené pře nevzpomněl slov svatých učenců, kteří nám v talmudu zakázali pobýt třeba jen jediný okamžik s cizí ženou o samotě.

Bylo pozdě. Svaté posláni Mesiášovo bylo znesvěceno a jeho pozemská pouť končila. Bylo to dne 6. V měsíci tyšři. Dábel slavil vítězství.

A tak musíme dále čekat na spásu. Snad ještě dlouho, velmi dlouho.

Jen starý náhrobek na belzském hřbitůvku nám dokazuje, že tam skutečně kdysi žil Mesiáš; reb Áron Mesiáš.

Svatý reb Šulem zaujal tedy místo Mesiášovo.

Zázračné vlastnosti nabyl reb Šulem zásluhou své zbožné ženy, paní *Malkele*.

Dny obětoval reb Šulem studiu talmudu. To nebylo tajemství, a také to nebylo nic zvláštního. Za oněch dob téměř všichni zbožní nic jiného nedělali, než že celý boží den v talmudu hloubali a starosti o rodinu ponechávali svým trpělivým manželkám. Ty dobře věděly, že jim to bude na onom

A podivná byla rada, kterou jim Jasnovidec udělil. Šulemovi účast na obchodech doporučil, společníka samého však před společenstvím se Šulemem varoval. A tak se znovu rozdili, co vlastně mají dělat. Neboť z tajemných slov Jasnovidcových věru nezmoudřeli. Nakonec se dohodli, že stůj co stůj budou obchodovat společně. Šulem vložil do podniků celé své jměníčko.

Jenže obchod neprosplával. Zakrátko pozbyl Šulem všeho, co měl, a společník též.

„Neřekl jsem ti, že se s ním do ničeho nemáš pouštět?“ tázal se svatý Jasnovidce společníka, když přišli opět do Lublína. A obrátiv se k Šulemovi pravil:

„Dokud jsi měl peníze, nechtěls být rabínem, ač jsi k tomu předurčen. Nyní, když ničeho nemáš, musíš se jím stát, ať chceš nebo ne, abys sebe a svou ženu uživil. A teď tedy snad chápeš, proč jsem ti k obchodu radil ...“

A tak se musil milý Šulem stát rabínem, jako bývali jeho předkové, a přijal místo v Belzu.

Belz je malá, ale starobylá a slavná obec. Dříve než se stal v Belzu rabínem svatý reb Šulem, zastával tam úřad rabínský sám – *Mesiáš*!

V každém pokolení žije Mesiáš. Žije kdesi v ústraní nikým nepoznán. Nesmí se světu projevít pro naše viny. Ale tentokrát věděl už celý svět, že Mesiáš je tu, že žije v Belzu a že se jmenuje Áron.

Celý svět o tom věděl a radoval se. Pozemšťané i nebešťané.

Jen dábel se netěšil. Nemohl se sprátnit s myšlenkou, že se má rozloučit s vládou nad světem a odevzdat žezlo Mesiáši.

I proměnil se dábel v ženu. V ženu vynikající krásou a – to je právě to neobyčejné – moudrostí. Tak přestrojen vydal se na cestu.

Chodil od města k městu a všude se dával do učených rozhovorů s vynikajícími rabíny. Nikdo netušil, kým učená žena

světě hojně oplaceno. Že za svou obětavost budou smět s manželi sedět v Ráji u zlatých stolů, ve společnosti nejslavnějších učenců Izraele, a tak že se budou též ony těšit ze svatozáře velebnosti Boží.

Paní Malkele tohle neuspokojovalo. Chtěla, aby její Šulemke seděl jednou na trůně z rubínů a perel a s diamantovou korunou nejčistších zásluh mezi světi nejsvětějšími a mezi anděly Páně, vysoko, převysoko, nad manželi všech jejích sousedek – a ona jemu po boku.

Proto, jakmile se večer uložila obec ke spánku, spouštěla paní Malkele svého muže po žebříčku oknem, aby o tom nikdo zvědavců nezvěděl. Před domem už čekal na Šulema jeho nový společník. Neboť jako předtím v obchodu, měl nyní společníka ve studiu. S ním tajně odcházeli do liduprázdného *bes hamidrešu*, chci říci do učebny, a tam oba mladí muži celou noc probírali bádáním v slově božím a v jeho vznešených tajemstvích. Tak bylo noc co noc, takže – výjima snad noc šabesu – oka nezamhouřili. Devět set devadesát a devět nocí takhle probírali.

Když nadešla noc tisící, strhla se strašlivá bouře. Přívaly, krupobití a hrom, a sám ďábel přišel, aby jim dnes přístup do bes hamidrešu zatarasil. Společník se opravdu dal zastrašit a odešel raději domů ke své ženě. Svátý reb Šulem však vytrval. A nebděl zato ani oné památné bouřlivé noci svatý reb Šulem v belzské učebně sám. Věčně žijící prorok Eliáš a s ním duchové dávno zemřelých světců přišli, aby neohroženého Šulema zasvětili do nevyzpytatelných tajemství kabaly a aby mu odevzdali klíče nebeských bran.

Tak odměňuje nebe vytrvalost. Jediná noc víc – a z reb Šulema byl světec. Jediná noc méně – a společník zůstal obyčejným člověkem!

Nejen svatý Jasnovidce z Lublína byl tedy učitelem Šulemovým, nýbrž také sám prorok Eliáš. Vzpomínejme na něho, muže zázračného, opěvujme ho a přinese nám požehnání.

Žil v Gileadu Eliáš, / šťasten, kdo aspoň v snách zřel jeho tvář, / šťasten, kdo mu jednou pozdravení dal, / šťasten ten,

komu je opětoval / . Opásán koží je kol boků, / havrani krmili jej masem na útěku. / Na koních ohnivých on k nebi se povznesl, / co smrt je nepoznal, v hrob neklesl. / On srdce synů vrací otcovské víře, / Pán vysílá ho k nám vždy, když je nejhubře /, a když je největší tiseň. / Však znáte, bratři, tu starou píseň.

Své Malkele svatý reb Šulem nikdy nezapomněl, co pro něho vykonala.

Když byl již po celém světě proslaven svatostí i zákrak a když sta a sta zbožných putovalo z daleka široka do Belzu k jeho stolu, aby poslušně plnili každé jeho slovo, každický pokyn, prohlásil:

„Nebýti Malkele (česky: *královničky*), nebyl by Šulem *králem!*“

Ale když se pak jednou jakýsi zvědavec tázal svatého reb Šulema, zdali je pravda, že probděl tisíc nocí, otevřel na něj reb Šulem udiveně své svaté oči a opakoval:

„*Tisíc nocí?*“

Hle, svatý reb Šulem, tak byl skromný!

Žebřík, po němž Malkele spouštěvala manžela, je do dnešního dne vystaven na věčnou památku v belzské modlitebně, kterou dal reb Šulem vystavět podle svého vlastního plánu. Je to zázračná modlitebna. Jejimi dveřmi vstoupí na svět Mesiáš, až vskutku přijde jeho chvíle.

Jaká svatá tajemství svého vzácného srdce vtělil reb Šulem do zdíva tohoto domu Božího, nemůžeme my, obyčejní smrtelníci, ani tušit. Jedině světec, jakým byl svatý rebe reb Šimen z Jaroslavi, mohl jejich vroucnost vycítit.

Když totiž byla stavba dokonána, navštívil Belz kolega reb Šulemův, slavný slepý světec, svatý rebe reb Šimen z *Jaroslavi*. Víte, to je ten, co napsal knihu *Nachalat Šimón (Dědictví Šimonovo)*. Svátý rebe reb Šimen vstoupil do nové synagogy, plízl se podél stěn a líbal každický kámen, každou cihlu. Ale na jednom místě odtrhl od zdíva své svaté rty a počal znovu líbat, teprve když popošel několik kroků dále.

„Odpustte, mistře,“ omlouval se skromně svatý reb Šúlem, který nebyl podivným počínáním slepého nikterak překvapen. A ukazav rukou na onu část zdi, kterou světec nelíbal, doložil: „Když byl stavěn tehle kousek zdi, nebyl jsem náhodou při stavbě přítomen.“

Chasidové, kteří modlitebnu stavěli, kladli ovšem kámen ke kameni se stejnou zbožností, s jakou se modlivali. Svou duši však ti dobří zedníci do stavby nevdechli, své srdce do chladných kamenů nevložili. To dovedl jen jejich svatý reb Šúlem. A že se tak jednou nestalo, to vyčítil právě zase jen svatý rebe reb Šimen jaroslavský.

Byl-li určený reb Šúlem divotvorem, byla jím jeho zbožná Malkele neméně. Jednou přijel do Belzu muž, který měl velmi neduživé nohy. Rady lékařů mu nepomáhaly. Přišel tedy, aby mu světec vyprosil uzdravení od Nejvyššího.

„To nemusíš ani k rabímu,“ řekla Malkele. „Jdi do učebny a zapal tam svíčku!“ Nemocný se tam dobelhal a učinil, jak mu Malkele poradila. A kupodivu! Uzdravil se v tom okamžiku. Když o tom uslyšel reb Šúlem, otázel se Malkele: „Kdo ti prozradil tajemství, jímž bylo možno onoho člověka uzdravit?“ – „To přece není tajemství,“ řekla Malkele. „Každý to může vyčíst ze žalmů Davidových, kde je psáno: „Světlo mých nohou je příkaz tvůj.“ A co jiného by to znamenalo, ne-li, že světlo, které rozsvěcujeme k učení svatému Zákonu, působí dobře na nohy?“

Takových „omylů“ ve výkladě slova Božího je ovšem schopno jen srdce nejprostší a nejčistší, srdce svaté Malkele.

„Bůh dává rozkazy a světec je – ruší,“ praví talmud. A protože také božská Malkele byla světicí, měla také ona slovo, když Pán Bůh dával nějaký rozkaz. Svědčí o tom tato událost:

Jeden chúsíd putoval z nějakého vzdáleného haličského města do Belzu k reb Šúlemovi. Na cestě byl nucen prodletí jeden šabes v Přemyslanech. Byl by ovšem považoval za tuhodnou nezdvořilost, kdyby při té příležitosti nebyl navštívil tamního slovutného světce, svatého reb Majrla. „Ty

jistě nemáš namířeno ke mně,“ řekl mu reb Majrl přemyslanský, jakmile spatřil až dosud neznámou tvář chúsidovu. „Ty jsi jistě na cestě do Belzu. Vyříd' tedy, až tam přijdeš, že Majrlíček jí rád kapouny.“

Svatý reb Majrl mluvil o sobě vždycky ve třetí osobě a vystříhal se – jak ostatně činí i mnoho jiných světců – vyslovit pysné slůvko „já“.

Onen chúsíd nechápal dosah slov reb Majrla. Pospíšil si však, aby vzkaz vyřídil.

„Tak dobře,“ řekla Malkele, když vzkaz uslyšela. „Dáme to tedy na ptactvo nečisté (tj. takové, jehož masa nesmíme požívat)!“

Také smysl slov svaté Malkele nebyl milému chúsidovi jasný. Teprve později vše pochopil. Brzy nato počaly totiž hynout v celém okolí vrány a sovy, jako by je střelil neviditelný střelec.

Věc se tedy měla takto: v nebi dali rozkaz, aby v onom roce vypukly mezi drůbeží zlé nemoci, které ji měly vyhubit. Malkele však usoudila, že postačí, vyhynou-li jenom kapouni, protože je beztak málokdo jí. Patrně nevzpomněla na svatého reb Majrla v Přemyslanech. Ten ovšem také věděl, co se v nebi chystá a stejně i to, co Malkele usoudila. Odtud jeho vzkaz, který v poslední chvíli přiměl paní Malkele, aby ještě jednou v nebi zakročila a tak od milých kapounů odvrátila neblahé rozhodnutí soudu nebeského.

Dobrotivá Malkele! Požehnaná budiž, hospodyňko starostlivá!

Reb Šúlem se od své výtečné ženy nikdy nevzdaloval a proti zvyku všech zbožných s ní i společně jídal u jednoho stolu. Zdálo by se na první pohled, že je to v rozporu s konáním skutečného světce. Opravdové zbožnosti reb Šúlemově to však nemohlo být na závadu. To vystihl správně jiný světec, který byl kdysi hostem reb Šúlemovým a který potom prohlásil: „Reb Šúlem žije se svou ženou v stavu takové nevinnosti jako Adam s Evou v ráji před hříchem.“ Byla to pravda. Žili vskutku jako v ráji.

Proto také oslavujeme my, belzští chasidé, památku svatého Malkele až dodnes každoročně. Dne 27. V měsíci adaru slavíme výročí jejího úmrtí se stejnou okázalostí jako výročí úmrtí každého jiného světce, ne-li ještě pietněji.

A nyní poslyšme, s jakou láskou plnil svatý reb Šúlem boží příkazy! Kamický (Kamionka) rabi, rovněž Šúlem jmenem, tehdy ještě prostý žák belzského, přišel do Belzu o svátku Podzelené. Vstoupil do modlitebny právě ve chvíli, kdy se náš reb Šúlem modlil před oltářem se svými chasidy sváteční modlitbu Halél. Slyší žák hlas vroucí modlitby mistrovy a raduje se. Chce ovšem popatřit také v svatou tvář učitelovu, na níž se neustále obráželo světlo slávy Boží. Marně však hledá svého mistra. Nikde ho nevidí. Konečně jej našel tam, kde by ho zcela jistě žádný obyčejný nehledal. Reb Šúlem z Belzu se totiž celý, celičký, v své veliké pokore a v své lásce k Božím příkazům vtělil do citrónu, do *esrigu*, který podle zákona Mojžíšova držel při sváteční modlitbě v ruce (esrog nebo etrog, druh citrónu, dovážený z Palestiny). Tak cele se do toho esrigu vžil, že jej, světce sama, ani vidět nebylo.

Šúlem z Kamiky nebyl ovšem žákem obyčejným. Důkazem toho je třeba jeho zázračná pohotovost ve výkladě Písma. Jednou se ho ptal jeho učitel, reb Šúlem belzský:

„Stojí psáno (v první knize Mojžíšově, kapitola 8, verš 13): „Tys mi pravil, *dobré, dobré* učiním Tobě...“ Témihle slovy vzýval praotec Jakub Hospodina podle doslovného znění hebrejského textu. „Ale kdepak jsme kdy slyšeli,“ tázal se belzský světec žáka, „že Pán Bůh tak Jakubovi předtím někde pravil? Vždyť nikdy mu neslibil, že bude činit *dobré*; a k tomu ještě dvakrát, to přece vůbec není v Svatém Písmu nikde napsáno!“ Jak tedy mohl Jakub říci: „A Tys mi pravil...?“

„Je to psáno,“ odvětil Kamický hbitě. „Je to psáno hned na počátku, když Pán Bůh tvořil svět. Neboť sedm dní Prvo-

počátku jsou projevem oněch sedmi vlastností Božích, ježimiž představiteli je též Sedmero Pastýřů: Den první, neděle, je Láská Abrahamova. Pondělí je Síla Izákova, úterý – Pravda Jakubova. Středa je Moc Mojžíšova, čtvrtek Pokora Áronova, pátek Věrnost Josefova a sobota je Vláška Davidova. A v každém dni je psáno na počátku První knihy Mojžíšovy: I viděl Bůh, že je to *dobré*. O pondělí ovšem výjimečně není psáno, že je dobré. Vždyť Silou Izákova pondělí bylo stvořeno též Peklo a to není právě tuze dobré. Však se také v pondělí nikdy nevydáme na cesty vědouce, že pondělí není dnem příliš šťastným. Zato však v úterý, které je projevem Pravdy Jakubovy, je psáno *dvakrát* (verš 10 a 12): I viděl Bůh, že je to *dobré* a ještě jednou ... i viděl Bůh, že je to *dobré*. Tak tedy opravdu slíbil Bůh praotci Jakubovi, jemuž náleží úterý, že mu bude prokazovat dobro a zas jen dobro, již při stvoření světa. Má tudíž Jakub *pravdu*, když se modlí: Tys mi pravil: Dobré, dobré budu ti činiti. – Připomíná tím vlastní slova Stvořitelova.“ –

Nejen žáky takhle učené miloval svatý reb Šúlem. Všechny chasidy miloval. Na žádného nedopustil. Kdysi mu například někdo žaloval na jednoho chúsida, že prý je to velice žrout. Sní prý na posezení celou husu.

„Nevadí,“ bránil svatý reb Šúlem milého chúsida, „to je také jeho veškerá vášeň.“ – A opravdu, blahoslaven, kdo neznáš vášní horších!

Řádný člověk arci nemá být žroutem. Však vy nám také začasté vytýkáte, že my, chasidé, nejsme vůbec řádní lidé. Jak to, že ne? – Inu, řádný člověk, například, co slíbí, to také splní. Dané slovo je mu svaté. Ale chasidé? – Ti si přece z porušení slibu pranic nedělají. Ano, vy, lidé řádní, když slíbíte něco třebas i samému Satanáši, přece nemeškáte a svůj slib dozajista splníte.

O tom nepochybuji. A také u nás nejeden *hedvábný* mladý muž si dá tu a tam říci a slíbí Pokušiteli, že takový nebo makový hříšek udělá. Hned si to však opět rozmyslí, nehřeší, a přece si z porušení slova, jež Pokušitelovi dal, nic nedělá.

A tak tedy nejsme my, chasidé, opravdu řádní lidé. Rádi uznáváme.

Zato však máme jinou velkou ctnost, kterou se zase nemůžete honosit vy. Jsme totiž jaksepatří palicáci. Zejména když nám jde o vykonání nějakého dobrého skutku a vůbec ve věcech Víry. To se nedáme nikým odradit, ničím zvklat. Ano, palicátost, *akšúnes*, to je ta naše nejkrásnější belzská ctnost. Každý chúsíd má být především *akšn*, to jest palicák. To je naše nejvyšší zásada. Jak ji uskutečňujeme, ukáží vám hned na příkladě Mordche Pelce.

Hluboká byla víra belzských chasidů v magickou moc svatého reb Šúlema; nekonečná jako oceán. Jedenkrát zavítal do Belzu cizí cadýk. I pozval ho svatý reb Šúlem, aby si s ním vyjel na procházku za město. Nikdo jich nesměl na této vyjížďce doprovázet. Přísně si to zakázali. Proč? – Inu, aby si mohli v té Boží samotě nerušeně porozprávet o tajemstvích kabaly. Vždyť také svatý Baal-Šem kdysi takhle se svými věrnými vyjížděl, ba i sám svatý ARÍ.

Jenže na Mordche Pelce takovéhle zákazy neplatily. On, Mordche Pelt, nebyl by se vzdálil od svého mistra za nic na světě ani na okamžik. Neustále mu byl v patách. A teď, když nemohl jeti se svétci s jejich vědomím, neváhal použít lsti. Vlezl si kradí do vozu a ukrýl se tam ve slámě. Tak daleko sahala za oněch časů oddanost chasidů! Překonávala konvence i výslovné příkazy.

Hezkou chvíli se tak Mordche Pelt v té slámě vezl jako pán, nikým nepostřehnut, až se mu nakonec přihodila nemilá věc. Jestli jste se někdy také takhle do slámy zahrabali, pochopíte vše a nebudete se na milého Mordche Pelce horšiti. Něco začalo totiž najednou Mordche Pelce šimrat v nose, a ačkoliv zápasil jako lev, nevydržel a nakonec si přece jen z plných plic musil odkýchnout: „Hep-čí!“ Sláma se rozléta na všechny strany.

„Klid se!“ rozkřikl se cizí světec na milého Mordche Pelce. „Nebo uvidíš, že uvrhnu tvou duši do nejhlubších Pekel.“

Mordche Pelt se však nedal. Povídá:

„Co na tom, že mě tam vy uvrhnete! Však on mě odtamtud náš svatý reb Šúlem zase hned vytáhne.“

A svatý reb Šúlem – kéž nás chrání jeho zásluhy – uslyšev tuhle odpověď, usmál se a pravil:

„Drž se, Mordche!“

A Mordche Pelt se držel. Jen co je pravda. Takový krásný palicák to byl, a tak velká byla ta jeho víra!

Že na onom světě vede světec své chasidy přímo do zahrady Edenu, je známo. Bude to ostatně docela jednoduché. Chasidé se ho chytanou za gartl, chci říci za opasek, a on je na tom opasku všechny do ráje vtáhne.

Gartl je i jinak velmi důležité náčiní pravého chasidského člověka. Je to tlustý motouz z černého hedvábí, který si ovine kolem pasu své *bekíše* (kaftanu). Konce gartlu jsou ozdobeny pěkným třepením. Dlouhý má být gartl tak, aby- chom si jej mohli ovinout kolem pasu třikrát. Nosíme jej celý den. Zejména nesmí chybět při modlitbě, při studiu Zákona a při jídle. Talmud praví, že toliko hořejší část lidského těla, hlava, prsa a ruce, je stvořena k obrazu Božímu. Dolejší částí, s jejími funkcemi zažívacími a vyměšovacími, podobá se člověk zvířeti. Tak vytýčuje gartl hranice mezi božským a zvířecím na člověku a zabráňuje *srdci vidět hanbu*. Když si ráno ovínujeme gartl, říkáme pěkné požehnání: Požehnán budiž Hospodine, Bože náš, králi světa, jenž jsi opásal Izrael silou a mocí!

Dbejte, aby se vám nikdy neudělal na gartlu uzal! Při modlitbě probíhá totiž kolem pasu po gartlu čert. Mohl by se na uzlíku zastavit a vaši modlitbu schlamstnouti.

Však také hlásky slova šeker, tj. *lež*, jsou stejné jako hlásky, z nichž je složeno slovo kešer, tj. *uzel*. A na chasidském člověku má být všecinko pravdivé. Opravdivá vroucnost našich modliteb nesmí tedy být rušena ani tím uzlíčkem na gartlu.

Z podobné příčiny chodíme my, belzští chasidé, v zimě

v létě s částečně obnaženou hrudí. Abychom si pamatovali, že *srdce má být vždy otevřeno*.

Také dbáme, aby při odkládání modlitebního řemínku, určeného pro paži, nebyl zakryt uzel řemínku. Uzel modlitebního řemínku nepřipomíná lež. Naopak. Připomíná Pravdu. Připomíná nám svým tvarem první písmenko hebrejského jména Božího. Tohle písmenko se jmenuje *jád* a vypadá takhle: *י*, tedy navlas jako ten uzlíček. Žid se však řekne v naší židovské řeči také tak. Docela stejně jako první písmenko jména Božího: *Jíd*. Proto nesmíme uzlíčku na modlitebním řemínku zakrývat. Neboť Žid, *Jíd*, *má být otevřený a má jednat vždy nepokrytě*.

Sedmkrát je ovinut řemínek kolem paže. My, chasidé, vime jej směrem od sebe, od svého těla. Naši odpůrci ovinují si jej k sobě, směrem k tělu. To protože jsou sobci a myslí jen na sebe, kdežto my máme na mysli především své bližní a jejich blaho. Proto si ovinujeme i ten řemínek směrem od sebe, směrem k svému sousedu.

Modlitební řemínky jsou nesmírně svatý příkaz Boží. Kdybychom na jednu miskú vah položili všechny ostatní příkazy a zákony a na druhou modlitební řemínky – vyvážily by milé řemínky všechna ostatní přikázání Boží. Těmihle černými řemínky připevňujeme si totiž na paži a na hlavu odstavečky Písma svatého, zašité do černých kožených krychliček. Jejich krásně napsaná hebrejská písmena vyzařují neviditelné paprsky, které nám vnikají přímo do mozku a srdce. Přibližují nás Bohu a ruší škodlivé vnější vlivy. Kdo si jich neovinuje, propadá těžké klatbě svatých rabínů. Také Pán Bůh má své modlitební řemínky.¹⁾

Řemínky smí ovšem mít jen člověk, který je dokonale čist na těle i duši. Vždyť v každé té černé krychličce je pergamen, na němž je svaté písmo, a v tom písmu je nejsvětější jméno

¹⁾ Zajímáte-li se o bližší, přečtěte si, co jsem o modlitebních řemíncích napsal do Freudova mezinárodního časopisu psychoanalytického jménem Imago, ročník 1930, svazek XVI, str. 435–485.

Boží dvacet a jedenkrát opakováno! Obsah toho písma musíte mít, když máme na sobě řemínky, neustále celý na mysli. Snadné to není. Stojí tam v těch krychličkách uvnitř psáno, jak Bůh všemi světy proniká svou svatou mocí, jak své věrné vykupuje ze jha zla a jak všude a po vždy zůstává neporušen ve své svaté jednosti. Stojí tam také, že jej máme milovat celickým srdcem, celou duší a za všech okolností a že máme jeho svaté příkazy věrně plnit. A je tam též řeč o odplatě a trestu. Máme tedy nač mysliti, když jsou řemínky na našem těle! Kdo by to vše po tu celou dobu na mysli neměl, tomu nejsou řemínky nic platné: „*Jako kdyby si přibídal na hlavu a paži kameny!*“ a při tom všem jsme ovšem také povinni myslet na slova modlitby. Vždyť máme na sobě řemínky jen při bohoslužbě. A jak usilovně musíme na modlitbu myslet! Než vy přečtete tuhle jednu stránku, přečteme jich my v modlitební knize deset. Přečteme – jsem řekl? Ne! Přeletíme. Každou hlásku řádně vyslovíme, a přece létáme jako blesk od písmenka k písmenku, od světa k světu. Do každého toho drahého písmenka skočí ta naše dušička jako do lázně. Ponoří se do ní a celou svou láskou a s celou svou bázní – to jsou její křídélka – , se všemi svými silami a city – to jsou její nožičky – , a už zase vyskočí z písmenka ven ta bleska a skočí do písmenka následujícího. (Že poctivá bleska nemá křídélek? – To neznáte těch chasidských blešek, potvůrek.) A když všemi těmi písmenky, všemi těmi tisíci světy milá dušička prolétne, je očištěna a bude spasena. Tak sloužíme Pánu Bohu my chasidé po všech dnech života svého. A přitom myslíme nejen na prostý smysl slov a vět! Vzpomínáme si také, co o tom či onom místě říká talmud, a vzpomínáme si, jak ten či onen verš vykládal někteří světci. Nezaostavujeme se však ani na okamžik. Řítíme se neustále dál a dál, neustále výš a výš. A nač ještě k tomu ke všemu myslí při modlitbě světci! Na nejvznešenější tajemství kabaly. To jsou věci tak těžké, že to nelze ani vylicit. Jen nahlédněte do komentáře svatého ARÍ k modlitební knize! Hlava se vám zatočí jako na kolotoči.

Ploužíme se my, nicotné *krůpěje páchnoucího toku*, oceánem hmoty pomaleji a lenivěji než ten nemotorný sumec bahnem hluboké tůně. Ale modlitby vytržení – snad i vy jste takové okamžiky někdy prožili – povznášejí nad všechny světy, hmotné i duchovní. Až do onoho prvotního bodu, v němž je obsaženo vše; všechny světy, časy a věky, všechny duše, všichni duchové, celý zákon Boží a veškerá jeho tajemství, všechno, všecinko, jako ten strom v semínku. Všechno v jedné jediné nedílné jednotě! A tím prvotním bodem jest první slovo tajemné Písma svatého: BEREŠIS – Na Počátku. Vždyť odtamtud, z tohohle slůvka, vylezlo veškeré Stvoření tak jako ten hlemýžď z domečku svého, a tam se povždy zase utíkáme, když je našim duším nejhuře. Jen si však, prosím, nemyslete, že vám tu povídám tohle své rozjímání o bleškách, sumcích a hlemýždích, o těch živočiších nečistých a zakázaných jen snad proto, abych vás pozlobil. Vězte, že tak jako nás stvořil Pán Bůh k svatému obrazu svému, zrovna tak stvořil i ta hovádka nečistá k obrazu. Jest po mém každé zvířátko obrazem některého dávného světa, a těch světů byla před stvořením našeho už hezká řádka. Nechtějte však, abych vám povídal i o tom, neboť jsou to veliká tajemství.

Nechci vás trápit opakováním známých věcí. To jsem už řekl. Je však nutno, abychom si tu něco pověděli o ještě jednom tuze důležitém příkazu. Porozumíme potom lépe velmi pěknému příběhu, jež svatý reb Šůlem jednou vypravoval. Tak tedy nejdřív o tom milém příkazu.

Je to příkaz oplachování rukou. Vykonáváme jej takto: Nalejeme si do hrníčku čistou vodu, nejdřív se však přesvěďme, zdali je ten hrníček neporušený. Tak ne abyste si snad tu vodu nalili do kořenáče!, ten má ve dně díru. Také na pokraji hrníčku nesmí být ani vroubek. Takový rovný kraj musí mít, jako je nůž, jímž košerujeme. Hrníček s vodou vezmeme do pravé ruky, z pravé ruky si ho dáme do levé ruky

a z levé ruky na pravou ruku si vychrtneme polovinu té vody. Vezmeme hrníček do pravé ruky a z pravé ruky si polijeme levou ruku zbytkem vody. Ruce si zamneme, Pánu Bohu poženáme, „že nás posvětil svými příkazy a nařídil nám, abychom si umývali ruce“, načež si ty milé ruce řádně utřeme. Vždyť máme při té celé svaté ceremonii ručník přehozený přes levé rameno. A vůbec nenosí pořádný chúsíd v kapse jen kapesník, ale také vždycky ručník. Při utírání máme mít levou ruku neustále tím ručníkem přikrytou. To každý neví, ale je to velmi důležité. A když si tedy ruce takhle umyjeme a opravdu dokonale a svědomitě utřeme, smíme konečně poženati chléb a pojísti.

Jestliže si každého pátku před šabesem neořezáváte nehty, prohlédněte si je před omýváním, není-li za nimi špínka, v kterémžto případě by mohlo být to vaše omývání pokládáno za neplatné. Když si nehty řežete, dbejte, aby se vám ani jeden nehytétek neztratil, a všechny ihned spalte, abyste se s nimi nemusili po smrti hledat. K spalovaným nehtům nezapomeňte přiložit dvě dřívka, dva svědky.

V oplachování rukou jsou veliká a vznešená tajemství. Každý se o tom můžete přesvědčit nahlédnutím do mystických spisů svatého ARÍ, ovšem porozumíte-li jim.

Je také jedno veliké tajemství v omývání rukou, jehož ani v spisech svatého ARÍ nenaleznete. V každém pokolení žije jen jediný světec, jemuž Nebesa ono tajemství vnuknutím oznamují.

Jestliže si ruce před jídlem podle zákona nemyjete, vydáváte se tím v nebezpečí, že se vám povede jako onomu hostovi, o němž nám vypráví talmud strašné věci pro výstrahu.

Ten člověk přišel do hospody a poručil si oběd. Hostinský si všiml, že host před požitím chleba si neopláchl rukou, a usoudil z toho, že to není žid, nýbrž nějaký Řek nebo Ara-mejec, zkrátka pohan. Předložil mu tedy k obědu – veprovou se zelím. Hrozný omyl vyšel najevo až po jídle.

Z toho vidíte, jak každý hřích má vzápětí hřích druhý, ještě větší.

Kdo je nedbalý při omývání rukou, bude postižen po smrti těžkým trestem. Trestem, jímž bývají stíháni jen vražedníci, kteří prolili krev nevinného. Takové duše budou zaklety do vodopádu. V zimě v létě budou na ně chrlený proudy dravých vod, bez přestávky, bez oddechu. Zvláštní *zhotubní* poslové Boží budou pověřeni, aby nad ubohými odsouzenci bděli, tak aby nemohli spravedlivému rozsudku ani na okamžik uniknouti, pokud vina není smyta a usmířena.

Zato ten, kdož po celý život příkaz mytí rukou správně podle předpisů ostříhá – dojde v ráji odměny nevyhovující.

„Byl jednou jeden veliký hříšník,“ vyprávěl kdysi svatý reb Šúlem. „A ten hříšník po celý život nevykonával ani jediného dobrého skutku. Jen hřešil a hřešil, na Boha nepamatoval. Jeden příkaz však povždy věrně plnil, jak ho tomu matka již od dětství učila: příkaz omývání rukou před jídlem. Na tomto příkazu lpěl kupodivu tvrdší.

Jednou byl ten člověk na daleké cestě. Měl už veliký hlad a chleba dost. Ale neměl vody, aby si mohl ruce opláchnout. Věděl sice, že v nedalekém lese je studánka, věděl však též, že onen les je sídlem lupičů, kteří bez milosti každého zabijí, kdo jim přijde do rány. Jel tedy náš milý hříšník raději hladov dál. Ale hlad na něj doléhal stále krutěji a krutěji.

Což jestli hladem zemru?, myslil si hříšník. Jak je to pošetilé, že ani dnes nechci jíst nemytýma rukama! Vždyť je to jen malý, nedůležitý příkaz rabínů, a já mám na svědomí hříchy mnohem, mnohem těžší. Ostatně Zákon přece dovoluje pojitíati vše, můžeme-li tím život zachrániti.

I vyňal milý hříšník z rance krajíc chleba a už už se chtěl do něho zakousnout, ale ruka mu klesla.

Ne, ne, řekl si. Je to jediný příkaz, proti němuž jsem se nikdy neprohřešil. Neporuším jej ani teď, děj se co děj! Raději se odvážím do lesa. Zabijí-li mě – zabijí. Ale chléb nemytýma rukama jíst nebudu!

A nejedl. Vydal se do lesa pro vodu a byl zabit.

Jeho hříšná duše stanula před soudem Nebes.

V hodině, kdy člověk odchází na věčnost, jdou před ním všechny jeho činy. Říkají mu: To a to jsi učinil v ten a ten den, na tom a tom místě. A on odpovídá: Ano. A říká mu: Podepiš! – A podepíše. Tak stojí ve svatém talmudu.

I s oním hříšníkem šly všechny jeho činy. Byly to hrozné hříchy. Bezpočtu jich bylo. Ale za to, že po celý život dbal příkazu omývání rukou tak, že pro něj i život obětoval, vše mu bylo prominuto. Brána Milosti byla mu otevřena a byl pojat mezi spravedlivé.

„A jestli i tak zatvrděl hříšník byl do ráje vpuštěn,“ končil svatý reb Šúlem své vypravování. Jestliže i on byl do ráje vpuštěn jen proto, že se obětoval jednou pro jeden příkaz, jaká odplata očekává ty, kdož celý život svůj zasvětil konání dobrých skutků, jak nám Bůh a svatí učenci kázali!“

Napověděl jsem už, že reb Šúlem z Belzu nikdy nezpýšněl svou učeností. Vděčil za ni, jak prohlásil, své věrné Malkele. Ale také vědomím, že mezi jeho předky bylo tolik věhlasných mužů, se nedal strhnout k pyše. Naopak: Právě toto vědomí bylo mu zdrojem pokory a skromnosti.

Jedenkrát jej například navštívil jakýsi učenec, který byl sice též dokonalým, *cadýkem*, jenže jeho rodiče a všichni předkové byli lidé prostí. Tenhle selfmademan si namlouval, že ho reb Šúlem přehlíží, a připočítal to svému sprostnému původu. Ve skutečnosti to bylo ovšem jen klamně zdání. Dobrotivý reb Šúlem nepřehlížel přece nikoho. Což teprve muže, který se sám dopravoval takových ctností, jako právě tenhle cadýk! On se však přece v srdci stále rmoutil. Reb Šúlem vycítil vniknutí svatého ducha myšlenky hostovy a povídá: „Naši učenci blahé paměti nám v talmudu říkají, že jsme povinni takto k sobě povždy promlouvati: „Kdy dospějím mé činy velikosti činů mých předků?“ Z toho je patrné, že ten, jehož předkové nebyli muži svatými nebo učenými, je šťastnější než ten, kdo takové předky má. Nemusí se

nikdy před svými předky stydět. „Hůře je však se mnou,“ pokračoval reb Šúlem. „Já takové předky mám, a tak se musím stále před nimi hanbiti, neboť vím, že jsem ještě ani zdaleka jejich dokonalosti nedosáhl.“

Praví-li svatý reb Nachmen z Braslevi, že opravdové pokory dosáhl jen ten, kdo může o sobě s čistým svědomím říci, že je pokorný, tož platí tento výrok o našem svatém reb Šúlemovi plnou měrou. Když totiž byl ještě prostým chásidem reb Jákeva Jichecka neboli lublinského Jasnovidce, přibyl jednou do Lublína nějaký světec a tázal se svatého Lublinského:

„Je pravda, že mezi vašimi žáky je jeden, který je tak pokorný, jako byl náš učitel Mojžíš, o němž je psáno, že byl nejpokornějším člověkem na světě?“

„Je tomu tak,“ odpověděl Lublinský. Zavolal Šúlema a otázel se ho před hostem: „Šúlemku, jsi tak pokorný, jako byl náš učitel Mojžíš?“ – „Ano!“ přisvědčil Šúlem prostě.

Původ také nevěděl reb Šúlemovi, aby si mimo lublinského Jasnovidce nezvolil za učitele svatého reb Írele ze Strelisky, ačkoli to byl syn obyčejného kočího a služky.

Ano, velká byla skromnost a pokora svatého reb Šúlema, jak tomu má být u každého opravdového světe. Byl prost jakékoli ješitnosti a pýchy. Co vám teď povím, je jen zdánlivě v rozporu s touto jeho ctností. Kdosi se ho tázal, je-li pravda, co chasidé říkají, že totiž máme vypravovat večer po uplynulém šabesu každý týden příběhy o svatém Baal-Šemovi. Má to prý vzápětí veliký zdar v obchodech vypravěče i naslouchajících v tom celém týdnu.

„To je pravda,“ řekl svatý reb Šúlem. „Ale nejen že je to dobré pro zdar hmotný, ale i pro bohabojnost, a nejen v sobotu večer, nýbrž i každý jiný den a kdykoliv, a nejen vypravují-li o Baal-Šemovi, nýbrž i o kterémkoliv světi – a *trébas i o mně...*“

Reb Šúlem byl, na rozdíl od ostatních chasidů, tak trochu abstinentem. Jednou jej svatý Lublinský chtěl uctít sklenkou vodky. Reb Šúlem byl v rozpacích. Uraziti učitele

nechtěl, ale proti svým zásadám se také nechtěl prohřešit. Nechal tedy sklenku stát tak dlouho, až se řízením Božím rozbila a vodka se vylila. Lublinský naplnil ihned sklenku jinou a postavil ji před Šúlema. Ale také druhá sklenka se rozbila a vodka se vylila. Svatý Lublinský nalil třetí, postavil ji před Šúlema a povídá: „Tedy rychle pij! Či snad chceš, aby se mi všechny sklenice rozbily?“ „Děkuji,“ řekl Šúlem. „Opojných nápojů nepiji.“ Od té doby už svatý Lublinský nikdy Šúlema k pití nenutil.

Od lublinského Jasnovidce se naučil Šúlem mnohým věcem. Víte například, co je to kvítí. Že když přijde některý chásid k svému světi, aby se za něj přimluvil u Nejvyššího, napíše na kousek papíru jméno své i matčino a místo svého pobytu. Ten papírek světi předkládá. Světec pak už sám nejlépe ví, co má tomu člověku od Pána Boha vyprosit. Takový papírek nazýváme tedy po židovsku „kvítí“, v množném čísle „kvítlach“. Nuže, správně čísti „kvítlach“ se reb Šúlem vyučil u lublinského Jasnovidce. Sám o tom vyprávěl: „Naučil mě vyčíst z kvítlu každého člověka, kde je kořání jeho duše: v Adamovi či v Kainovi neb v Ábelovi. Kolik přetváření již jeho duše prožila, čím se ten člověk v tom či onom vtělení provinil, co pokazil, jaká neřest se v něm zahrnula i která zásluha se k němu připojila. Také mě naučil poznávat, za jaké konstelace hvězd je dobře za toho či onoho se modliti a za jaké nikoliv. A jeho svatým zvykem bylo, byl-li mu předložen kvítí člověka dobrého, dívat se do něho velmi dlouho; kvítí člověka nedobrého však rychle odkládal. Nechtěl se dívat na lidskou hanbu.“

Odpůrci chasidů belzských byli chasidi z Kotsku. K chvále belzských budiž zde konstatováno, že v boji zachovávali akademickou slušnost, což nelze tvrdit vždycky o kotských.

Krátce před *odchodem* rabiho Šúlema donesla se mu zpráva o velikém vynálezu: o vozech, které jezdí bez koní. Byla to první železnice. Reb Šúlem se zamyslel. „Bojím se,“ pravil, „tuze se bojím, že spása vzejde cestou přirozenou.“ – Příčina jeho obavy je tato: Příklad spása cestou nadpřirozenou, asi

tak záračně, jako byl východ z Egypta, nebude potom na světě pochybovačů a nevěřících. Všichni uvěří v Boha a jeho všemohoucnost. Přejde-li však spása cestou být i jen zdánlivě přirozenou, budou na světě pochybovači i nadále. O tuto obavu se ostatně sdílel s reb Šúlem také svatý reb Jisrúel z Riženu. Předtucha obou světů se patrně splnila a jako vždy vyslyšel Bůh i zde jejich modlitby. Že spása vzejde cestou přirozenou se tedy už bát nemusíme. Však dnes už také tuze dobře víme, že ze všech těch lidských vynálezů spása světu nekyne.

V stáří svatý reb Šúlem oslepl. Byla to zvláštní milost Boží, že se ten svatý muž nemusil od té doby už dívat, jak stále přibývá zkaženosti tohoto světa. Nic divného, že se dožil vysokého věku – nemnoho mu chybělo do sta let –, ale že přece jen musil předčasně odejít z našeho světa v úplné svěžesti, to nebylo jen tak.

Blížil se svátek Nového roku, kdy Bůh soudí všechny své tvory a kdy proto každá obec vyhledává podle moudré rady „Šulehán árucha“ oblíbeného a dokonalého muže, aby předpověděl modlitby před oltářem obce věřících. Obec, v níž takového člověka není, povolávají ho odjinud, namnoze z daleka. Také v nebi se všichni svatí a andělé, tehdy roku 5615 po stvoření světa, marně rozhlíželi, koho by si ze svého středu vybrali za přímluvčího u Pána Boha. Žádný anděl však nebyl tak milován a tak dokonalý a zbožný, jako svatý reb Šúlem z Belzu. Povolali si jej tedy andělé Páně, aby byl jejich svátečním kantorem. Dne 27. podzimního měsíce elúlu, tedy přesně tři dny před svátkem Nového roku, opustil náš svět navždy.

Od svých chasidů se však reb Šúlem neodloučil ani po svém odchodu z tohoto světa. Po jeho smrti vznikly totiž spory o osobu jeho nástupce. Jedni chtěli, aby se jím stal mladší, velmi učený syn Šúlemův, reb Šíjele, druzí se snažili uplatnit podle zvykového práva chasidských rodin rabinů ských syna nejstaršího. Však on byl také odhodlán hájit to

své svaté právo do krajnosti! – Když tedy reb Šíjele podle přání své „strany“ přistoupil k oltáři a přeplněná modlitebna s napětím očekávala, jakou cestou bude nový cadýk sloužit Bohu, tu se snažil tenhle jeho starší bratr prodrat davem, aby mladšího odstrčil a jeho místo před oltářem zaujal. Již se blížil, když tu náhle ucítil na rameni ruce. Obrátil se, a hle, stojí tvář v tvář zemřelému otci, svatému reb Šúlemovi, který mu výstražně kyne, aby od svého úmyslu upustil. Tak zůstal po svém otci belzským rabínem syn mladší, reb Šíjele, a dům boží byl ušetřen hanby, *znesvěcení Jména Páně, násilí.*

Ani potom neopustil svatý reb Šúlem svou milovanou obec chasidů. Při naší společné modlitbě přichází do naší synagogy a usedá na starém místě, kam se nikdo jiný proto nesmí posadit. A o velkých svátcích opouští jeho žijící potomek a nástupce i své místo a staví se vedle modlitebního stojanu, před nímž se modlí *baal-tfile*. (To je zvlášť zbožný chasid, který je, podobně asi jako v západní Evropě kantor, pověřen předpovídat modlitby.) S ním hledí rabi společně do jednoho *machzoru* (modlitební knihy). Neboť tu přichází svatý reb Šíjele, zatím též už dávno zesnulý, a usedá na místě svého žijícího potomka, vedle svého otce, svatého reb Šúlema. Oba jsou ovšem neviditelní pro přítomné chasidy. Jen baal-tfile se musí chránit, aby při modlitbě Korunou krásíme Tebe nepozdvihl zraku z modlitební knihy. Neboť v této chvíli může on jediný spatřit jejich svaté zjevy. A běda mu, prozradí-li se nějak, že uviděl plavý vous reb Šúlemův! Takový baal-tfile nepřezíje rok. Dosud však snad nikdo z těch, jímž bylo přáno zemřelého světce spatřit – a bylo takových baal-tfilů už několik –, nedovedl se trvale přemáhati a zachovat mlčení. Jejich vzpomínka budí nám požehnáním a Světlo jejich zásluh nechť nás chrání, neboť již dávno jsou jejich duše spjaty svazkem věčného života se všemi spravedlivými a zbožnými v zahradě Eden, AMEN!

BRÁNA DRUHÁ

Děťátko Boží roznílé,
vozataj i válečný vůz a přímluvčí
veškerého Izraele

náš učitel a náš pán

svatý Majrlíček přemyslský

kež by nás chránilo Světlo jeho zásluh neustále!

*Vy však, kdo žítí chcete, do té druhé Brány
se mnou vejďte, neb tam se dočtete –*

že dobytek přemyslský morem je zasažen, Majrlíčka přemyslského poselstvím však opět uzdraven. – Jak se svatý Majrlíček za ty hříšníky zasazuje a kterak Pánu Bohu vzdoruje. – Majrlíček že nechce posvětit šabes při víně neboli jak žehná medovíně. – Křestan pak že Majrlíčkovým chůsídem se stává aneb jak ty boty rozdává. – Jak svatý Íreliček se Strelisky chce přemyslskému Majrlíčkovu odniti magické schopnosti – Majrlíček pak že neví, jak *kreplach* jísti – Svatý Řiženský mu však radí moudře. – A jak nakonec zhasnou svíce v Sadagoře. – Že to všechno znáte, ať mi nikdo neříkáte – vypovím to věru, svatě; páte přes deváté.

PŘEMYŠLANSKÝ MAJRLÍČEK si šetrnosti paní Malkele plně zasloužil. Byl z oněch světců, jejichž modliteb Pán Bůh nikdy neoslýší. A co zázraků vykonal! Byla by o nich pěkná knížka.

Proti Belzu jsou Přemýslany velkoměsto. O drobných tisíc duší mají navíc, Poláků i židů. A co dobytka ještě k tomu!

Ale právě o tom přemýšlanském dobytku vám teď něco povím.

Na tenhle dobytek přemýšlanských přišel jednou mor. I přiběhne k Majrlíčkově nějaký chúsíd s velikým nářkem: Co má dělat? Všechn dobytek má nakažený.

„Běhej kolem stáje a odříkávej šabesový hymnus: Bůh jest Pánem nade všemi tvory...“ poradil mu Majrlíček.

Hospodář tak učinil a dobytek se uzdravil.

Soused měl také všechn dobytek nemocný. Vída počínání druhovo, jal se také tak běhat kolem své stáje a přitom odříkával tu modlitbu. Nebylo to však nic platné. Běží tedy k Majrlíčkově a prosí ho o radu.

„Běhej okolo stáje a modli se: Bůh je Pánem nade všemi tvory!“

„Ale rebe,“ naříkal chúsíd, „to jsem už učinil (z vlastního popudu), nic to však nepomáhalo.“

„Hlupáku,“ rozkřikl se Majrlíček, „copak si myslíš, že tvůj Bůh je takový pán jako ten Majrlíčkův?“ ...

Šel tedy ten chúsíd, tentokrát co zplnomocněnec Majrlíčkův, učinil, co mu Majrlíček přikázal – a bylo dobře. Také jeho dobytek se uzdravil.

Jak jsme řekli, mluvil Majrl o sobě v třetí osobě a nikoli v první. Asi takhle: Majrl chce, Majrl nechce, Majrlíček sem, Majrlíček tam. To je také docela správné, neboť Já“ je toliko pomocné slovo, kterým si ta naše nedokonalá řeč vypomáhá z nesnázi. Vždyť člověk vlastně žádne „já“ nemá. Je ničím, docela ničím, neboli jak vykládá kabalistická kniha Tlkunim, hebrejské slovo ajin, tj. NIC, a slovo anij, JÁ, se skládají z týchž hlásek, jenže jinak seskupených. Také jím světi nevyslovovali slůvka „já“. Namísto toho říkali např. „my“. Ne že by byli chtěli používat ještě pyšnějšího plurálu majestatiky, to ne. Ale proto, poněvadž lidská osobnost není nic jednotného, nýbrž je složeninou mnoha oddělitelných duší, a o nějaké „individualitě“ nemůže být řeči. Také nejsme nijak přesně ohraničení a celý Boží svět je jedna hromada, jedno těleso.

Chcete-li se tudíž o někom, koho ještě neznáte, přesvědčit, zda je světec, zeptejte se ho: „Račte být pan X., račte být paní Y.“ A řekne-li: „Ano, to jsem já“, buďte ujištěni, že to není světec.

Nejraději se Majrl modlival za veliké hříšníky, aby jim Pán Bůh odpustil. A opravdu jim Bůh na jeho přímluvu také vždycky hned odpustil. Ale jednou – to se ovšem stalo jenom jednou, jedinkrát – když se Majrl přimlouval za jednoho zvlášť zatvrdělého a hanebného hříšníka a Pán Bůh v tomto případě odpustit nechtěl a nechtěl, tu si Majrl, nastojte, před Pánem Bohem – dupl. A hned bylo odpuštěno.

Jste-li tatínky nebo maminkami, pochopíte to. Vzpomeňte si, jak jste byli blaženi, když si vaše klouče poprvé před vámi duplo. Ovšem jen poprvé, a musilo to být naposled. A právě takovou radost měl tehdy ze svého Majrlíčka Otec náš, jenž je na nebesích. Jenže Majrlíček tehdy nebyl malíčký. Byl již velký, velmi velký.

Jednou v pátek si Majrlíček umínil, že tentokrát bude žehnat šabes při poháru – medoviny. Jistě že se tomu divíte. Vždyť přece stojí v Šulchan áruchu výslovně psáno, že to

musí být víno a že při nápoji jiném se šabes žehnati nemá. Také v Přemýšlancech se tomu tenkrát divili. Ale Majrlíček nedbal a provedl svou. Naplnil zlatý pohár medovinou a dal si jej vložit na svou svatou dlaň. Rozevřel pěkné okolo poháru všech pět prstů, „tak jako je pět zelených lístků kolem květu růže“, a teprve když své žehnání dokončil a pohár medoviny vypil, vysvětlil přemýšlanským své počínání.

„Medovina se řekne hebrejsky devaš, což se píše DBŠ, neboť v hebrejštině píšeme zpravidla toliko souhlásky bez samohlásek, a pro souhlásky *b* a *v* je v hebrejském písmu toliko jedno, společné písmeno. Nuže D. B. Š., to jest medovina,“ řekl Majrlíček, „jsou také počáteční písmena slov *Dej Bůh Štěstí!*“ – Chasidé byli s výkladem spokojeni. Budme tedy také spokojeni a všem nám *Dej Bůh Štěstí!* Daj Bože *Szczęście!* – Tak to říkají Poláci, bratři naši.

Mezi chasidy Majrlivými byl také jeden – lech. To jest vážená osobnost křesťanského původu. (Slovem gój myslíme spis sedláka.) Na tom, že křesťan je chúsídem, není nic divného. Též jím cadýkové měli mnoho opravdových ctitelů mezi křesťany, lidem i šlechtou. Ale tak vřelého ctitele, jakým byl tenhle lech Majrlův, žádný neměl.

Stal se jím hned při prvním setkání.

Byl to polský velkoobchodník s obuví, jenž zprvu přišel k Majrlivovi jen s malou, docela všední prosbičkou: aby prý mu Majrl vyprosil u Pána Boha syna. Byl již stár a dědice dosud neměl.

„Tvá prosba bude vyslyšena,“ povídá Majrl, „neboť Pán Bůh přijímá modlitby všech úst, tedy i modlitby vás, křesťanů. Však jej přece každodenně za to velebíme. Musíš však rozdat čtyřicet párů bot chudým!“

Muž tak učinil.

A když se mu potom ještě v témž roce příslibený syn narodil, stal se milý *lech* opravdovým chúsídem Majrlivým. Svě výry se ovšem nezřekl. Ale všechn volný čas trávil v blízkosti Majrlivě a po celý život neustále rozdával chudým boty.

Nejen v Přemýšlanech, nýbrž po celém chasidském světě kdekdo jej znal.

Majrl byl veliký světec, ale měl svou slabůstku. Nebyl náležitě diskrétní. Právě enfant terrible byl tehle Majrl. Čeho se v nebi doslechl, všechno ihned lidem vyžvatlal. To velmi hnětlo ostatní světe.

Nejvíce se na něho pro tohle horšil reb Írele, svatý Serafin ze Strelisky nazývaný. Tak se rozhněval, že se odhodlal odejmut Majrlovi všechny magické schopnosti. K tomu však potřeboval souhlas svatého reb Naftáliho z Ropsice. I vypravil do Ropsice zvláštní poselstvo, složené ze dvou osvědčených chasidských diplomatů.

Výprava přišla do Ropsice ve čtvrtek a dostalo se jí okázalého přijetí. Reb Naftáli uvítal vyslance reb Írelovy opravdu velmi vřele. Srdečně a dlouho s nimi porozprávěl a pozval je, aby byli jeho hosty o svatém šabesu. Proč je reb Írele ze Strelisky do Ropsice vlastně posílá, na to se jich reb Naftáli netázal.

To se rozumí, že dobře věděl, proč přišli. Před zrakem světe, darem Ducha svatého tak požehnaného, jako byl reb Naftáli, nedá se nic utajit.

V pátek byl reb Naftáli tak velice zaměstnán přípravami šabesu, že nebylo možno s ničím jej obtěžovat. Rusit mír šabesu se poslové také neodvážili.

V neděli požádali o slyšení. A tu jim reb Naftáli vyprávěl takové zajímavé věci, že milí diplomaté za chvíli zapomněli na vlastní účel své návštěvy.

Po tomhle slyšení zbývala jim už jen jedna naděje. Že budou smět své poselství přednést reb Naftálimu při loučení.

Při loučení byl reb Naftáli roztomilost sama.

K slovu je však nepřipustil. Neustále jim něco povídal a za hovorů je doprovázel až před dům. Teprve když je pěkně usadil v povoze, řekl:

„Dnes v noci byl u mne reb Árn Lejb – zesnulý otec Majrla přemýšlanského – a řekl mi: Zanechal jsem po sobě na světě

malý plamének, *glounele* – tak to řekl. – A ten chtějí teď uhasit?! To ti povídám, ruce pryč, ani se ho nedotkni!“

Jen to reb Naftáli dorekl, a už se na silnici pozdvihl obrovský sloup prachu, a než se překvapení strelští vzpamatovali, dojel k nim povoz a v povozě nikdo jiný než Majrl. Jel stoje, oprati v ruce, jako starořecký válečník, a jeho mohutné pejsy vlály ve větru jako bitevní korouhve. Křičel:

„Můj otec řekl *glounele*, malý plamének, ale já vám říkám a *faer flam*, *velký planoucí oheň* po sobě zanechal!“

To vykřikl a už zase uháněl.

Svatý reb Írele ze Strelisky se ještě nějaký čas na Majrla hněval. Nakonec však byl přece jen nucen všechno mu prominout.

Reb Írele měl totiž jednoho chúsida, jemuž bylo souzeno žít v ještě větší bídě než ostatní strelští. Ničím se nechtěl dát reb Írele pohnout, aby se za toho nešťastníka pomodlil, a tak jeho bídu zmírnil svou přímluvou u Pána Boha. – Víte, že reb Írele ze Strelisky se modlil toliko za duchovní blaho svých milovaných chasidů a nikoliv též za jejich zdar hmotný! A od téhle zásady nechtěl se reb Írele odchýlit ani teď.

Chúsidova žena tedy na muže naléhala, aby putoval do Přemýšlan k reb Majrlovi a aby ho poprosil o přímluvu u Pána Boha, když toho nebylo lze dosíci u reb Írele streliského.

Chúsid se dlouho vzpíral, ale bída doléhala stále víc a řeči ženiny byly čím dál pádnější.

Nakonec se tedy odhodlal.

„A kde jsi bral až dosud na živobytí?“ tázal se jej reb Majrl.

„Mlynář, hokyně i řezník mi dávali na dluh.“

„A myslíš, že by ti počkali, kdybys u nich vzal na dluh ještě jednou?“

„Doufám, že by mi ještě na jeden šabes počkali, ačkoli jsem jim dlužen už za několik týdnů.“

„Tak poslyš, co ti řeknu. Já ti pomoci nemohu, protože nejси mým chúsidem, nýbrž Streliského. Ale poradím ti.

Jdi a vezmi si zase na dluh všechno, co pro tenhle šabes potřebuješ. Polovinu si nechej, ostatek svaž do uzlíčku a dovez do Strelisky. Bude arci celý týden přšet a na silnici bude mnoho bláta. Ale ve čtvrtek umrzne a v noci napadne sněhu, takže budeš moci zapráhnout a jet pěkně po saních. Až tam přijedeš, pootevřeš dveře reb Írelvy jizby, vhodíš uzlík do světnice, rychle zavřeš, sedneš do saní a zase honem odjedeš. Dej pozor, aby tě nikdo neviděl, a nikomu o tom všem nic neříkej. O ostatek se nestarej. Bude ti pomůženo navždy.“

Chúsíd šel a zařídil vše, jak mu Majrl nakázal. Všechno pěkně šlo. Obchodníci mu počkali a skutečně také celý týden přšlo až do čtvrtka, kdy umrzlo, jak to reb Majrl předpověděl.

V onom týdnu bylo v Strelisce velmi zle. Ani jediný chúsíd se v tom týdnu neukázal. Kdo by se také byl v tom blátě brodil? Zkrátka nikdo nepřišel, nikdo nic nepřinesl. Konečně, nebylo by to ani vadilo. Ve všední dny byli ve Strelisce na púst zvyklí.

Ale blížil se svatý šabes. Paní Fráde, manželka reb Írelva, nevěděla si rady.

Ve čtvrtek večer nebylo ještě kde nic tu nic.

„Jdi,“ nařídil reb Írela zoufalé manželce, „zatop v peci a dej ohřát vodu na zadělávání!“

Tak veliká byla jeho víra ve Všemohoucího. Byl přesvědčen, že mu Hospodin pomůže v poslední chvíli.

Šla žena, zatopila, vodu postavila, všechno připravila, ale zázrak se nedělal. Nikdo nepřicházel, nikdo nic nepřinesl.

Vidí žena, jak oheň v peci pomalu hasne a jak voda chladne.

I usedla na lavici, tvář položila do dlaní a plakala.

Najednou slyší, jak kdosi otevřel dveře a hned je zase zavřel. Vstane a jde se podívat, kdo to.

V pološeru o cosi zakopla. Shýbne se a vidí pěkný raneček. Nahlédla dovnitř a vykřikla radostí. Všecko, co pro svatý šabes potřebuje, všecko je tady!

To snad poslal Pán Bůh dobrotivého anděla a nadělil jim tohle bohatství.

Vzpomíná žena, jak prorok Eliáš se skrýval před dráby modloslužebnice Izabély a jak Pán se staral o služebníka svého a poslal mu havrany, i krmili jej masem.

A co dělal v té chvíli svatý reb Írela? – Zapomněl svatý Írelíček na své slavné zásady, nevzpomněl, že nechce nikdy ztrácti před tváří Nejvyššího ani jediného slůvka v hmotný prospěch svých milých chasídků, na všechno to radostí zapomněl, vida, jak kdosi neznámý takhle bohatě jeho dům znenadání podaroval. I zvolal svatý reb Írela z hloubi čistého srdce svého:

„Kéž by to Pán Bůh tomu člověku tisíckrát oplatit ráčil!“

A tohle právě svatý Majrlíček přemýšlanský čekal. Tohle chtěl, bystroušek, dosící, takhle chtěl svatého reb Írela streliského tím překvapením přimět, aby se zapomněl a od své zásady se aspoň tentokrát uchýlil a za ubožákovu blaho vezdejší se pomodlil, třeba i jen jedním výkřikem. Pro tohle tedy svatý Majrlíček onoho chúsída k tomu navedl a ten celý plán pěkně ukutl, jak povědomo. A tak tedy svatý Majrlíček na toho svatého Írelíčka tentokrát přece jen vyzrál!

A od té chvíle se počalo onomu chudému chúsidovi věst stále lépe a lépe. Dluhy brzy zaplatil a už nikdy ničím netr-
pěl.

Byl také vzápětí vypátrán. Stopa saní v čerstvém sněhu, vedoucí od jeho chalupy až k domu svatého Streliského jej prozradila. A že za tím vším přemýšlanský Majrlíček, nezůstalo ovšem také utajeno.

„Vidíš,“ řekla tenkrát paní Fráde svému svatému manželci. „Ty se na Majrlíčka hněváš, a on je takový hodný a takhle se o nás stará.“

A tím byly ukončeny válečné operace Strelisky proti Přemýšlanům.

Zase jednou se naplnila pravdivá slova talmudu:

„*Učenci rozmnoží ve světě mír.*“

Hluboké přátelství bylo mezi Majrlem a svatým reb Jisrúlem z Riženu. Jednou před svátkem letnic poslal k řízen-skému světcí posla s dotazem, jak se zachovat o nastávajícím svátku, až bude jisti kreplach.

Nejdříve však musím milým čtenářům a hlavně čtenářkám povědět, co to jsou tahle židovská kreplach. Nuže: kreplach jsou knedlíčky nekynuté nebo taštičky třírohé, na drobně sekaným masem plněné. Jíme je celkem jen čtyřikrát do roka. Letnice jsou jedním z těchto velevýznamných dnů. Jenže o letnicích neplníme kreplach masem a nevaříme je v polévce jako jindy, nýbrž plníme je tentokrát tvarohem a vaříme je zvlášť. Jestli jste ještě nikdy nejedli kreplach, mnoho jste ztratili.

A právě pojidání těchto kreplach o nastávajících letnicích dalo tehdy Majrlíčkoví mnoho přemýšlení. Dotaz k řízen-skému světcí zněl totiž takto:

„Co má Majrlíček dělat s kreplach? Má sníst jen jedno krepl – to by bylo pro Majrlíčka málo. Dvě kreplach přece jíst nemůže. Neboť pojidání *dvojic* je škodlivé. Vždyť v tal-mudu stojí, že *Ašmodaj*, náčelník nečistých duchů, vládne nad všemi *dvojicemi*. A tři kreplach Majrl ovšem také jíst nemůže, nechce-li, aby se o něm řeklo, že je žrout. Tak co tedy má Majrlíček dělat?“

Přemýšlanší již konali přípravy pro svátek. Světnice zdobili zelenými ratolestmi, a z papíru dovedně vystříhávali pěkné ozdůbky „švíslach“ a „rejelach“ a lepi-li si je na okna. Majrlíček však byl jako na trní. Zdalipak se posel ještě včas vrátí a radu svatého Riženského mu přinese? Chvála Nejvyššímu, Majrlíček se dočkal!

Svatý Riženský rozřešil těžký problém opravdu šalamounsky. Vzkázal Majrlvi, aby snědl o letnicích jen jedno krepl, ale tak veliké, že by se objemem rovnalo dvěma kreplům ...

Není možno rozepisovat se o hlubokém smyslu této učené response. Musili bychom nejdříve sami poznati mystický význam jednotlivých pokrmů, mezi nimi i kreplach. To však

směji vědět jenom svatí. Nám snad je dovoleno napovědět aspoň tolik, že svátek letnic je den, kdy se Bůh spojuje prostřednictvím zjeveného Zákona v jednu nedělitelnou mystickou jednotu s Izraelem. Tedy dvě kreplach, jež jsou v podstatě jedním.

Zbývá ovšem jedna otázka nerozřešena. Proč použil Majrl posla? Otázka, týkající se ostatně též i svrchu uvedeného vzkazu svatého Malkele z Belzu. Vždyť přece cadýkové nepotřebují k vzájemné výměně myšlenek prostřednictvím poslů. Je známo, že všichni světcí jsou v myšlenkách stále spojeni, že vědí přesně, co kterýkoli z nich právě koná, o čem přemýšlí, oč prosí Boha, ba i sny jednoho jsou vzápětí známy druhému. Největší vzdálenost není přítom na překážku. Nač tedy poslové?

I to je ovšem velké tajemství. – – –

Přátelství Riženského s Majrlem bylo převrátno teprve odchodem Majrlovým z tohoto světa. Bylo to v předvečer novoluní měsíce sivánu. Onoho večera zhasly samy obě svíce na stole svatého Riženského v Sadagoře.

„Zhaslo veliké světlo,“ řekl riženský světec.

Zhaslo veliké světlo.

Vy však, kdož žítí chcete, do té druhé Brány se mnou vejděte, neboť tam se dočtete –

kterak rabi Pinchas zakládá synagógu pražskou, Šaul Vál však že králem zvolen šlechtou polskou. – Poutník pak teskní před horou Asamónskou. – Rabi Pinchas divotvůrce že je veliký mudrlec, a což jeho osel?! – A že každý máš být vesel. – Svatý reb Naftáli šprýmovně rýmuje, čili že ten světec i Nebesa rozesměje. – Kterak svatý reb Naftáli ztrestal

všetečnicka a že měl chytrého synka. – O řeči německé, a ta naše jidiš krásnější že v mnohém. – A jak Lejzr-gabe smlouvá s Pánem Bohem. – Jak ten světcův kašel nemůže Lejzrem hnouti a proč reb Naftáli nemohl přetrhnouti.

BRÁNA TŘETÍ

vzor pokolení a srdcí našich potěšení,
světec – toť světa kámen základní

naš učitel a náš pán

svatý reb Naftáli z Ropšice

kéž nás Světlo jeho velkých zásluh chrání!

ZNÁTE ZAJISTĚ pražskou synagógu Pinchasovu. Dívá se přece tak moudře na sněmovnu, v němém údivu a očekávání. Nuže, reb Pinchas, její zakladatel, byl pradědeček našeho svatého reb Naftáliho ropšického. Tenhle pražský rabi, Pinchas, byl veliká osobnost. Byl též spřízněn s Šaulem Válem, vnukem učeného italského rabína Meíra z Paduy. (Téhož rabína Meíra z Padovy, jenž je též předkem *Karla Marxe*.) Také tenhle Saul Vál byl veliký mudřec. Tak slavný v celém Polsku, že byl – je tomu už dobrých tři sta padesát roků – polskou šlechtou podle návrhu knížete Radziwila, svého přítele, zvolen polským králem. Přijal všechny pocty příslušející polským králům a zapsal své zásady spravedlnosti a lidskosti do dvorní kroniky. Ráno se vlády zřekl. Panoval jen jednu noc. Reb Pinchas, pražský předek svatého reb Naftáliho ropšického, je pohřben v Krakově. Byla v něm vtělena duše rabína Pinchasa ben Jaira, jenž byl pochován půldruhého tisíce let předtím v Palestině. V překrásném údolí pod strání, na níž stojí jako přilepené idylické městečko Safed. A naproti, na druhé straně údolíčka, sní veleba hory Asomónu svůj odvěký sen. Nedostává se mi slov, abych vám vylíčil, jak je ten její sen smutný a jakým žalem se naplnilo srdce mé, když jsem ji poprvé spatřil na své pouti do Svaté země. Je zajiště jen proto ta hora Asomónská takhle smutná, protože už několik staletí pohlíží na hrob světce tak nesmírného, jakým byl rabi Pinchas ben Jair. Rabi Pinchas ben Jair byl totiž veliký divotvůrce. Talmud o něm povídá podivuhodné věci. A vypravuje nám také o zázračné moudrosti

jeho osla. Říká: „Jestliže andělé byli předkové naši, jsme my už pouze lidmi. Jestliže však byli lidmi, jsme my už jen osly. V tom případě se však nevyrovnáme ani zdaleka oslovi rabího Pinchasa ben Jaíra.“

V oslovi rabího Pinchasa ben Jaíra byla vtělena duše Ismaela, praotce lidu arabského. Proto byl ten osel tak moudrý. Neboť též Ismael byl synem Abrahama, tatíčka našeho.

Ale myslím, že jsem vám chtěl původně vyprávět o svatém reb Naftulim z Ropsice. Nehněvejte se, že jsem tak zaběhl. Však už víte, jací jsme my chasidští vypravěči povídalek. Ale abych pravdu děl, ani se mi už do těch Ropsic nechce. Ne že by to snad bylo menší hnízdečko než náš Belz. Ale protože je tam málo chasidů. Jen tak každý třetí z pozhnaných tří tisíců duší. Nebýt svatého reb Naftulího, byly by tedy Ropsice velmi smutným místem. Jenže svatý reb Naftulí, ten dovedl rozesmát i Nebesa.

Jednou putoval k svatému Kazateli do Kožnice. Již se blížil k městu, když tu – bylo to pozdě večer – spátrí v dálce světo. Zabočí tam a vidí, že je to osvětlená chalupa. Vstoupil. V chalupě právě měli svatební hostinu. Jenže nevěsta nechtěla jíst s ženichem z jedné misky Zlatou polévku! Nad svatební Zlatou polévkou uronilo už nejedno krásné oko hořkou slzu. Ne snad že by Zlatá polévka – z kuřat – byla tak špatná. Pravý opak je pravda. Ale jak by si při ní ženich s nevěstou nepoplakali? Vždyť se tyhle dvě děti jakživy třebas ani neviděly, a teď najednou mají jíst spolu Zlatou polévku z jedné misky! Zkrátka nevěsta že Zlatou polévku jíst nebude a nebude. A proč? Protože prý tu není žádný badchn. A v tom měla pravdu. Badchn, čili jak vy říkáte komik nebo konferenciér, nesmí arci chybět při řádné veselce. Ženicha a nevěstu obveselovati je přece jednou z nejdůležitějších povinností každého zbožného, a tak jako to umí badchn svými ad hoc skládanými žertovnými rýmy, byste věru nikdo nedokázal. Vidí svatý reb Naftulí, v jakých jsou tihle dobří lidé nesnázích, a zželelo se mu jich nemálo. I pozdvihl svůj hlas vesele a zanotoval:

*Badchena že potřebujete a nic více?
Vždyť já jsem ten Naftulí z Kopicinice!*

Nebyl ani dost málo z Kopicinice. Byl z Ropsice. Ale do rýmu mu to šlo takhle také, a že je slavným ropšickým světlem, nechtěl prozradit, aby ty prosté vesničany nepolekal. A už si honem vykasal rukávy a začal z nich sypat rýmy, že by to tak nedovedl ani nejzkušenější badchn z povolání. Na jméno každického hosta měl nějaký ten šikovný rým hned pohotově a vždycky, vždycky trefil to pravé. Zkrátka byla to švanda k nepopsání. Nevěstě tekly z očí slzičky smíchem. Ještě celinký měsíc se potom s ženichem za břicho popadali a smíchy se váleli, když si na tohle vyražení vzpomněli. Chýlilo se už k půlnoci a reb Naftulí ještě neustále rýmoval a svatebčané se smáli a smáli, až okna řinčila.

V té chvíli už vstával v Kožnici svatý Kazatel, aby se jako obvykle modlil půlnoční. Popelcem své svaté čelo pomazal a usedl na prahu jizby na zem.

Než co to? Slova mu vázla na rtech. To bylo nedobré znamení. Dokud ještě stál na Sionu náš Chrám a věčný oheň planul na oltáři, bylo každému, kdo přišel Hospodinu obětovat, přáno, aby se přesvědčil, zda byla jeho obět v milosti přijata či nikoliv. Spravedlivému se totiž zjevila v plamenech oltáře ohnivá podoba královského lva, který tam sestoupil z nebes a obět strávil; bezbožník však užírl v plamenech podobu nečistého psa. Nyní, když již Chrám nemáme, aniž ohně věčného na oltáři, a oběti zápalnou je jen ta naše modlitba, víme též, kdy je v milosti přijata a kdy nikoli. Když ano, plyne z našich rtů tak lehce a ruče, jako by vytryskla z našich srdcí. Když však je odmítnuta, tu se zajíkáme, zarážíme, slova zadržujeme. I poznal svatý Kožnický, že té noci jsou jeho slzy nežádoucí. Jindy mu všechny sféry pomáhaly plakat. Nebesa zíznila po jeho svatých slzách jako úhor po jarním dešti. Neboť v ten den, kdy náš Chrám jeruzalémský spálen byl – praví talmud –, uzavřely se všechny brány

nebes a již se neotevřely. Jen Brána slz – ta se nikdy nezavřela. Dnes si však na něj, reb Jisrúla kožnického, jak se zdá, v nebi ani nevzpomněli a i tím jeho pláčem pohrdli. Příčinu ovšem vypátral jeho svatý duch za okamžik. Dnes neměli v nebi na jeho pláč kdy. Šprýmy svatého reb Naftúliho z Ropsice tam na té lesní samotě otráslly v té chvíli všemi nadpozemskými světy. Radostí a veselím naplnily se i ty nejtajemnější komnaty Páně. – – –

Reb Naftúli je středem nejedné rozmarné historky.

Nebyl však, jak už jste zajisté sami vycítili, člověkem obyčejným. Nebyl nějakým židovským Enšpíglem, jakým byl například šprýmař Heršele z Ostropolji. Reb Naftúli byl světec. Žil víc v nebi než na zemi. Pokud však na zemi dlel, kysele se netvářil a život pozemský lidem neznechucoval ztrápeným obličejem. Jako každý opravdový světec chtěl reb Naftúli, abychom byli veselí a nikoli zarmoucení.

Je sice pravda, že ode dne, kdy zločinná ruka Titova spálila naši jeruzalémskou svatyni a Římané nás rozprášili mezi národy, do tohoto hořkého *gúlesu* (vyhnanství), rostou naše útrapy hodinu od hodiny, jak nám už Mojžíš prorokoval. „Vždyť ani nebe není již tak modré a láska není již tak sladká, jako bývaly, dokud stávala naše svatyně na Siónu“ – říká talmud. Avšak ode dne kdy náš Jeruzalém spálen jest, staví se Jeruzalém nový. Staví jej v nebi andělé Páně, staví jej z našich nejčistších modliteb a skutků záslužných a z našich dobrých nápadů, které míváme při studiu zákona. Staví pilně dnem i nocí. Staví andělkové jako včelíčky. Až budou se svým dílem hotovi, snesou je na svých perutích ohnivých a postaví na hoře Siónské. Přejde Mesiáš a potom Pán Bůh usedne na svém slavném trůně a bude soudit národy.

My chasidé můžeme být klidni. Pro nás rozsudek špatně dopadnout nemůže. Nač se tedy trápit? K zármutku věru není příčiny.

Zase jednou vystoupil svatý reb Naftúli do nebe. I vidí tam andělíčka, jež nese skvostné nádoby z ryzího zlata.

„Odkud máš ty nádoby a kam s nimi tak pospíháš?“ tázal se ho reb Naftúli.

„Jsou to nádoby obětní,“ odvětil posel boží. „Povstaly z modliteb tvých rů a ze slzí tvých očí, a nesu je do nového chrámu.“

Svatý reb Naftúli měl synka, který měl sice dobrou hlavu, jenže si raději hrál, než se učil. Reb Naftúli mu domlouval:

„Víš, že svatý Baal-Šem řekl, že si má člověk brát příklad z Pokušitele? Tak jako Pokušitel nikdy nezahálí a neustále vykonává posláná, jímž ho Stvořitel pověřil, totiž svádí ustavičně člověka k hříchu – podobně má i člověk vykonávat své posláná nepřetržitě, totiž Stvořiteli bez přestání sloužit a učit se dobré konati.“

„To je správné,“ odsekl synek. „Jenže Pokušitel to má lehké. Jemu je snadno vůli Stvořitelovu neustále plnit, poněvadž on, Pokušitel, nemá v sobě žádného dalšího pokušitele. Kdežto já mám v sobě Pokušitele.“

Jindy pravil reb Naftúli synkovi:

„Dám ti dukát, povíš-li mi, kde je Bůh.“

„Tati,“ řeklo dítě, „Já ti dám tisíc dukátů, povíš-li mi, kde Bůh není.“

Reb Naftúli měl rád vtipné lidi, všetečné však příliš nemiloval. Poslyšme, jak jednoho takového vyplatil. Vyžídal, proč reb Naftúli nosí vždycky kalhoty z bílého plátna.

„To ti povědět nemohu,“ řekl světec. „Je to tajemství.“

Všetečka uslyšev slovo tajemství byl ještě zvědavější a naléhal na světce tím více.

„Tajemství, s tím se mohu svěřit jen člověku, který se předtím šest dní postí.“

Chlapík byl tak zvědavý, že se skutečně vydržel postit šest dní. Potom přišel znovu.

„Tak teď ti to tedy povím, ale slib mi, že mé tajemství nikomu neprozradíš, co budu živ.“

Chlap se zapřísáhl.

Řeči: ruštinu, maďarštinu a němčinu charakterizoval svatý reb Naftáli ne právě příznivě:

„Ruština zosobňuje *reciče* neboli násilí. Maďarština *nýfej* čili smyslnost a němčina zosobňuje to nejhorší, totiž nevěrectví – *apikorses*.“

Arciže se podobá němčina naší jidiš, jako se podobá opice člověku. Ale nejedna lež se podobá pravdě tak, že od ní není téměř k rozeznání. A kromě toho táží se vás: Cožpak můžeme my, chasidé, za to, že *oni*, totiž *Jekes* čili Němci, nám tu naši krásnou jidiš vzali a udělali si z ní svou *dác* neboli němčinu?!

Ale jak to udělali?! Aby je za to Bůh ztrestal!

Naše poctivá židovská *jouch* jim, jak se zdá, nešmakovala. Jedí namísto ní *supe*. Francouzovi ji vzali od úst i se lžící; neurvalci! Naše *míme* jim nebyla pravděpodobně dost vznešená. Dobračka stará. Vypůjčili si ji tedy také od Francouze a říkají jí *tante*! Ani naše *šelkes* (šle) se pro ně nehodily. Je možné by jim bez nich, s odpuštěním, možná kalhoty spadly z těla. Vždyť beztoho *gartl* nemají a *pasik* také asi sotva. Víte, co nosí *Jekes* namísto našich šelkes? – *Hózntrégr*! Jako kdyby třebaš krejčovský učedník, kterého jeho mistr pošle, aby zákazníkovi donesl kalhoty, byl – šlemi. Na ruku si vám *Jekes* neoblékne *henčkes*, ani když jde do bálu! Víte, co má na ruce? Obouvá si prosím – botu na ruku: *handšů*... Takoví jsou tihle Němci *baťárové*, neomalenci.

Ba dokonce i nad naším dědou, nad naším ctihodným *zejde*, a nad naší moudrou *babe* ohruují praví Němci nezdivořile nosy, ač je mají beztak mrňavé, jako jsou nosičky nepodařených nedochůdčat. Oni tam na Západě chtějí mít totiž *grósfátr* a *grósmutr*. Hlupáci! Vždyť právě naopak jsou dědečkové a babičky obyčejně takoví docela malinkatí a ne grós. Ale mluvíte s Němci! Jen se o to, prosím, pokuste!

A což teprve to naše bohatství! Když chudý Němec ráno vstává a ptá se ženy, co bude dnes k obědu, slyší každý den stejnou odpověď: *Erdepfl*. Jen tak někdy pro změnu má také

Reb Naftáli jej uvedl do pokoje a z pokoje do druhého pokoje a z druhého pokoje do třetího. Potom se ještě jednou vrátil, aby se přesvědčil, zdali jsou všechny dveře dobře zavřeny, aby snad tajemství nevyslechl někdo nepovolaný. Chlap už byl jako na trní.

Reb Naftáli zvažněl. Naklonil se k uchu adepta tajemství a zašeptal:

„Věz, že kalhoty z bílého plátna nosím proto, poněvadž jsou nejlacinější...“

„Jakže!“ vykřikl zklamaný zvědavce. „Pro tohle jsem se šest dní postil? Nač to tajnůstkářství?“

Svatý reb Naftáli se čtverácky usmál.

„Protože kdyby se to lidé dověděli, dávali by si šít také takové kalhoty, a hned by byly dražší. Nedostal bych je už tak lacině... Tak tedy nezapomeň na slib a nikomu nic nepovídej, co budu živ!“

Tyhle dva příběhy – kde Bůh je a kde Bůh není a o potrestané zvědavosti – se vám snad budou zdát nějak známé. Možná, že některý z vás se bude tázat, jak se mohly nastěhovat do Ropšice odněkud z renesance a odněkud až z antiky. Ale ve skutečnosti není na tom nic tak divného. Mohou-li se stěhovat duše, proč by se nemohly stěhovat také příběhy?

Kdosi říkal, že po celý život od rána až do večera se dře a plahočí, a přece nemá z toho všeho užitek pražádný.

„Zdalipak budu blažen aspoň smrtí?“

„Blázínku,“ odpověděl mu svatý reb Naftáli, „není-li ti dán požitek tohoto světa, ačkoli se o něj tolik namáháš, jak se můžeš domnívat, že se ti dostane blaženosti ve světě budoucím, o němž se nenamáháš vůbec?“

Lublínský Jasnovidce kdysi pravil, že Bůh nežádá od nás pražádné chytrosti. Chce, abychom mu sloužili prostotou srdce. Neboť je psáno: „Buď *prostý* před Hospodínem Bohem svým!“

„To je správné,“ řekl na to svatý reb Naftáli. „Jenže bychom byli prostí před *Bohem* – právě k tomu je třeba veliké chytrosti.“

kartoflín. Jak mu je asi potom celý den, chudákovi, když každé ráno slyší totéž a jedno?!

Kdežto my? – My také ovšem jíme jen brambory a zas jen brambory, ale přece máme každý den něco jiného: v neděli kartofljes, v pondělí žemakes, v úterý erdepl, ve středu bulbes, ve čtvrtek barbuljes, v pátek třebas krupmírn a na svatý šabes si uděláme kígl-bramboráček.

Zůstaneme proto své krásné jidiš věrni až do příchodu Mesiašova. To jen tak mimochodem.

Každý rebe má asistenty. Říkáme jim *gabújim*.

Také svatý reb Naftáli měl takového *gabe*. Jmenoval se Lejzr, nemýlím-li se. Tenhle Lejzr-gabe byl dobrák od kosti. Jenže mívával někdy potůchlé nápady. Ale reb Naftáli měl Lejzra od srdce rád. Snad právě pro tu jeho chybu. Nuže tenhle Lejzr-gabe je autorem vtipu, který již dávno se dostal daleko za hranice chasidské říše.

Svatý reb Naftáli jednoho dne pozoruje, že Lejzr-gabe je dnes nějak zasmušilý. Ptá se ho:

„Co je ti, Lejzre?“

„Ale spor mám s Pánem Bohem.“

„Spor s Pánem Bohem? A o běží?“

„Řekl jsem Pánu Bohu: Náš rebe říká, že u tebe, Bože, je tisíc let jako okamžik. Když je u tebe, Pane Bože, tisíc let jako okamžik, povídám ti já, Lejzr-gabe, že tisíc dukátů je u tebe jako jeden dukát. Pane na nebesích, co ti to ublíží, dáš-li mně, Lejzrovi, jeden takový svůj dukát?!“

„A co tomu říká Pán Bůh?“

„Pán Bůh říká: Lejzre-gabe, počkej okamžik!“

Některé své výkony nesmíme „přetrhnout“, přerušit slovem. Mafsik zán tomu říkáme židovsky. Předně nesmíme *promluvit* všedního slova při hlavních částech modlitby. Nesmíme však také promluvit, pokud jsme po umytí rukou před jídlem chleba nepožehnali a první sousto nespolkli, a nesmíme konečně mluvit, když jsme tam, kde – jak vzletně pravíme, „není dne a není noci“. To není žádný

Archaion, nýbrž je to tam, kam i císař pán chodí pěšky. Na toaletě.

Svatý reb Naftáli se hotovil k svačině. Lejzr-gabe přinesl chléb a kávu. Reb Naftáli se opásal gartlem, opláchl si ruce a utírá se. Podívá se při tom na stůl a vidí, že tam není lžička ke kávě. To ji Lejzr opominul přinést.

„Přetrhnout“ slovem v té chvíli reb Naftáli ovšem nesměl. Co tedy udělal? Inu to, co by při takové příležitosti každý chusid dělal: kašlal.

Řádný gabe už takovému kašlání rozumí. Ale Lejzr?

Kdepak! Dřepěl si pěkně u kamen na lavici jako zařezaný a kašlali reb Naftáliho porozumět ne a ne. Lišák starý!

Svatý reb Naftáli byl nucen mlčet a sousto spolknout.

„Proč jsi sem nedal lžičku? Vždyť jsem kašlal,“ tázal se konečně.

„Nevěděl jsem, že kašel znamená lžičku.“

Než se Lejzr z kuchyně přibatočil se lžičkou, káva vystydla. Reb Naftáli se zlobil. Nezlobil se ovšem. Světec se nezlobí nikdy. Ale vypadalo to tak.

„Nu, nu,“ bručel Lejzr, „však podruhé už budu vědět.“

Jednou byl reb Naftáli opět tam, kde není dne a není noci. Lejzrovi se tam zachtělo také. Našel však zavřená dvířka. Sedl si tedy na lavici a trpělivě čekal, až se dvířka otevrou. Jenže dvířka se neotvírala. A v takové chvíli jsou okamžiky opravdu tisíciletími. Když to už nebylo k vydržení, vstal a na dvířka zabušil se vši rozhodností. Zdvorilé to nebylo. Ale na tom záleželo Lejzrovi tenkrát po čertech málo.

Svatý reb Naftáli právě v té chvíli nemohl „přetrhnout“. Aby útočnicka zahnal, učinil tedy zase to, co by v takové choulostivé situaci každý chusid udělal: zakašlal.

Lejzr šel – a přinesl lžičku... Takový vám to byl šibal...

Dne 11. V měsíci ijaru oslavujeme každoročně úmrtí svatého reb Naftáliho z Ropšice. Zpíváme jeho krásné zpěvy, popovídáme si tyhle veselé příběhy a popijíme kořalku. Jenom

šestadevadesátiprocentní ovšem! Přitom si podáváme ruce a přejeme všem *lechájim*. To znamená *živjé*.

Reb Naftáli je autorem knih *Spěchající laňka* (*Ajálá šelúchá*) a *Sémě svatosti* (*Zera kódeš*). Jsou to vznešené věci a tajemství přehluboká.

*Vy pak, kdož žít chcete, do té druhé Brány se mnou
vejděte
neb tam se dočtete*

— o té naší svátosti oltární aneb jak svatý reb Šúlem zří oheň tajemný. — Choť kočího převzácná je paní, krejčovina pak že těžké povolání. — Jakož Íreličkovo slavné obřezání a praotců zpívání. — Jak ten svatý Íreliček chodí do učení a kterak šlechticovi dává poučení. — A proč hříchem dědičným jsme zatíženi. — Načež následuje, jak svatý reb Jejbe jíst jej vyučuje a kterak tu kaši potom odprošuje. — Íreliček pak nachází učitele, to jest karlínského svatého reb Šlojmele. — Že svatý reb Šlojmele je Mesiášem a proč byl jest utracen. — A jakým že byl učitelem a mudrcem. — Načež svatý Íreliček se vrací k své ženě. — A jak se modlí roztouženě. — Jak je pohotový aneb ty jeho dvě božské krávy. — Jak se nechce modlit za chasidy a proč Vúvce není z jeho lidí. — A co starý Ázik podivného vidí. — A že i ten zlý medvěd se také trochu stydí. — Jak svatý reb Jíde Herš ze Streteny k ničemu nebyl, a že k němu holubi přilétali, jen aby je zabil. — Proč tabák si zaplakal při světa stvoření, a jaké měl Avrúm Simche vidění. — Takových světců pak už ve světě není, a milí chasidkové jedou do Streteny.

BRÁNA ČTVRTÁ

Ohnivý lev nebeské Akademie,
plamenný Serafín Boží,
Kdo jeho tajemství vyloží?
A kdo vypoví jeho ctnosti
a hloubku jeho moudrosti
a světlo svatosti a šlechetnosti?

náš učitel a náš pán

svatý reb Írele ze Strelisky

kež nás Světlo jeho zásluh chrání na věky a vždycky